

Кучерук О. А., Шурхно Н. Ф. Комунікативна поведінка учнівської молоді в сучасному медіапросторі. *Дитинство. Література. Культура. Освіта. Книга абстрактів I Міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції (5 – 7 жовтня 2023 р.)*. Ред.: Т. Качак, О. Будник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 144 с., С. 86-89.

Кучерук Оксана Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка

okucheruk1@ukr.net;

Шурхно Наталія Францівна, завідувач Дяківської гімназії Берездівського ліцею Берездівської сільської ради Шепетівського району Хмельницької області, аспірантка Житомирського державного університету імені Івана Франка

nshurhno@ukr.net.

Комунікативна поведінка учнівської молоді в сучасному медіапросторі

В інформаційно-цифровому суспільстві комунікативна поведінка учнівської молоді закономірно набуває нових форм. Це значною мірою зумовлено особливостями сучасного медіапростору як середовища взаємодії представників учнівства. Посилення диджиталізації суспільного життя спричиняє виклики становленню юних компетентних мовців. Відповідно важливе значення для формування комунікативної поведінки юної мовної особистості має спілкування вчителя з учнями в системі мовної освіти, побудованої на засадах інтегрування інфомедійної грамотності.

У працях сучасних науковців розкрито окремі особливості спілкування в педагогічному процесі (С. Гарькавець, Л. Волченко) [1], визначено форми віртуалізованої та симулятивної комунікативної поведінки індивіда в соціальних мережах (І. Грабовець) [2], досліджено комунікативні технології врегулювання соціальних конфліктів (А. Гусев, Н. Довгань та ін.) [3], представлено моделі мережевої комунікації (В. Іващенко) [4] та ін. Однак аналіз праць науковців свідчить, що питання комунікативної поведінки учнів у сучасному медіапросторі досліджено недостатньо.

Наша *мета* – розглянути виразні особливості комунікативної поведінки учнівської молоді в сучасному медіапросторі та важливі педагогічні аспекти, необхідні для забезпечення здорового комунікативного розвитку юних мовців у процесі навчання української мови.

Сучасний медіапростір, у якому практично «живуть» учні, включає насамперед інтернет, соціальні мережі, відеоігри, смартфони, електронну пошту та ін. Відповідно можна визначити основні особливості комунікативної поведінки учнівської молоді в сучасному медіапросторі й співвідносні напрями освітньої діяльності в системі українськомовної освіти:

1. Споживання учнями медіаконтенту – повідомлення в соціальній мережі, фільми, мультфільми, новини, відео, музика, комп'ютерні ігри та ін. Важливо, щоб учитель-словесник скеровував, контролював цей процес, обговорював з учнями медіатексти й відповідний контент, впливаючи в такий спосіб на його добір з огляду на освітню цінність.

2. Активний перехід учнівства від використання традиційних засобів спілкування до цифрових. У результаті учні застосовують сучасні стратегії і тактики онлайнової комунікації: а) *профілювання* – створюють і підтримують власний інтернет-профіль, у якому вибирають незвичні «ніки» (назви), завантажують фотографії, описують себе, генеруючи віртуальний образ як засіб самовираження та ідентифікація, щоб привернути увагу та спілкуватися зі своєю аудиторією; б) *захист приватності* – обмежують доступ до своєї інформації, для цього регулюють налаштування конфіденційності, вибирають, хто може бачити пости та повідомлення, блокують небажаних користувачів або повідомлення окремих груп чи осіб, щоб уникнути конфліктів, цькування, спаму; в) *встановлюють віртуальну дружбу* шляхом долучення до різних спільнот, груп, групових чатів – за інтересами чи спеціалізованими темами. Важливо, аби вчитель під час навчальної роботи, зокрема з розвитку мовлення, розглядав та обговорював із учнями практичні кейси щодо онлайн-безпеки, паролів, інтернет-ризиків та безпечної комунікативної поведінки в мережі.

3. Спілкування учнів у мережі – інтернет як мережа мереж стає основним комунікативним контекстом, соціальні мережі (Instagram, TikTok та ін.), месенджери є активними засобами комунікації для учнівської молоді. Коментуючи публікації інших користувачів, а також відповідаючи на коментарі під своїми публікаціями, учні висловлюють підтримку, діляться власним досвідом, виражають власні думки, почуття, емоції, оцінки у формі медіатексту. Він може поєднувати письмовий текст, фотографії (знімки зі школи, зустрічі з друзями, подорожей), емодзі, відео та ін., це може додати виразності до онлайнового спілкування. Часто створюючи й поширюючи свої медіатексти, учні використовують популярні, релевантні до публікацій хештеги (наприклад, #школа, #друзі, #клас), щоб збільшити видимість дописів і привернути увагу користувачів мережі, які цікавляться відповідною темою. Важливо, щоб учитель цікавився як особливостями медіасередовища, яке відвідують учні, так і учнівськими медіапродуктами; приділяв увагу етикету й безпеці спілкування в мережі, навчав учнів поважати інших в онлайновій взаємодії, уникати образ, мови ворожнечі, кібербулінгу, бути доброзичливими комунікантами; пояснював особливості складання історій (Stories) і коротких відеороликів (Reels), правила написання повідомлень та вираження реакції на коментарі, актуальні події.

4. Віртуальна взаємодія учнів (співпраця, комунікація, розв'язання конфліктів) в умовах онлайнових ігор. Важливо, щоб учитель контролював тематику, наповнення відповідних ігор, стежив за ігровою діяльністю учнів, обговорював з ними вміст ігор, ролі, стереотипи поведінки персонажів, баланс між віртуальним і реальним життям, навчав критично мислити, пояснював правила безпеки в інтернет-середовищі.

5. Актуальність інформаційної грамотності, що передбачає наявність умінь учнів аналізувати інформацію, розрізняти факти від дезінформації та фейків, критично оцінювати джерела інформації, розуміти, як працюють медіа і як вони впливають на людей. Важливо, щоб учитель вів з учнями відкритий діалог щодо конкретної інформації, навчив розпізнавати правдивий та маніпулятивний контент, перевіряти достовірність інформаційних джерел, розрізняти факти від думок, коментарів, розвивав у юних мовців навички аналізу та критичного оцінювання отриманої інформації.

Отже, комунікативна поведінка учнівської молоді в сучасному медіапросторі є складною, багатоаспектною та динамічною проблемою. Така поведінка закономірно розвивається відповідно до нових вимог сьогодення й може бути ефективною за умови належного супроводу та підтримки, зокрема, з боку вчителя-словесника. У процесі українськомовної освіти важливо забезпечити таке освітнє середовище, яке б допомогло учням опанувати стратегії і тактики ефективної комунікації в онлайн-форматі. Супровідна робота вчителя-словесника на засадах інтегрування інфомедійної грамотності в контекст українськомовної освіти може допомогти учням зрозуміти, як взаємодіяти в медіапросторі та ефективно комунікувати.

Перспективним убачаємо розроблення лінгводидактичної моделі формування комунікативної компетентності учнів гімназії у процесі навчання української мови із використанням медіатекстів.

Ключові слова: комунікативна поведінка учнів, медіапростір, медіатекст, українськомовна освіта, стратегії і тактики комунікації.

Список використаних джерел

1. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021, 100 с.
2. Грабовець І. В. Фреймінг та медіамейкерство як форми комунікативної поведінки. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2019, Вип. 83, с. 102-108.
3. Гусев А. І., Довгань Н. О., Івачевська О. В. та ін. Комунікативні технології інформаційного суспільства : монографія; за наук. ред. А. І. Гусева. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 142с.
4. Іващенко В. Л. Сучасні медіакомунікативні технології: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Видавництво “Розумники”», 2021. 192 с.